

МКС 01.140.20   Група Т62

к СТБ 7.20-2000 Сістэма стандартаў па інфармацыі, бібліятэчнай і выдавецкай справе.
Бібліятэчная статыстыка. Асноўныя палажэнні

У якім месцы	Надрукавана	Павінна быць
Раздзел 2. Тэрмін «Дакумент»	гукапісу	гуказапісу
Тэрмін «Метраполка»	Метраполка	Метрапаліца

(ИУС РБ № 3 2000 г.)

Сістэма стандартаў па інфармацыі,
бібліятэчнай і выдавецкай справе

БІБЛІЯТЭЧНАЯ СТАТЫСТЫКА

Асноўныя палажэнні

Система стандартов по информации,
библиотечному и издательскому делу

БИБЛИОТЕЧНАЯ СТАТИСТИКА

Основные положения

Выданне афіцыйнае

Прадмова

1 ПАДРЫХТАВАНЫ Тэхнічным камітэтам № 3 "Інфармацыйна-дакументныя камунікацыі"
УНЕСЕНЫ Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь

2 ЗАЦВЕРДЖАНЫ І ЎВЕДЗЕНЫ Ё ДЗЕЯННЕ пастановай Дзяржстандарту Рэспублікі Беларусь
ад 18 красавіка 2000 г. № 10

3 Гэты стандарт падрыхтаваны на аснове ИСО 2789:1991 "Информация и документация.
Международная библиотечная статистика"

4 УЗАМЕН ГОСТ 7.20-80, ГОСТ 7.41-82

Гэты стандарт не можа быць тыражыраваны і распаўсюджаны без дазволу Дзяржстандарту
Рэспублікі Беларусь

Выдадзены на беларускай мове

Змест

1	Галіна прымянення.....	1
2	Нарматыўныя спасылкі.....	1
3	Азначэнні	1
4	Улік бібліятэк.....	4
5	Улік бібліятэчнага фонду	4
6	Улік абслугоўвання карыстальнікаў.....	5
7	Улік абслугоўвання на МБА.....	5
8	Улік выдачы дакументаў з фондаў бібліятэк.....	5
9	Улік персаналу.....	5
10	Улік фінансавых расходаў.....	5
11	Статыстычная справаздача.....	6

ДЗЯРЖАЎНЫ СТАНДАРТ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Сістэма стандартаў па інфармацыі, бібліятэчнай і выдавецкай справе
БИБЛИЯТЭЧНАЯ СТАТЫСТЫКА
Асноўныя палажэнні

Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу
БИБЛИОТЕЧНАЯ СТАТИСТИКА
Основные положения

System of standards on information, librarianship and publishing
LIBRARY STATISTICS
Basic regulations

Дата ўвядзення 2000-09-01

1 Галіна прымянення

Дадзены стандарт устанаўлівае адзіныя правілы і патрабаванні да збору і прадстаўлення статыстычных даных бібліятэкамі Рэспублікі Беларусь. Ён дазваляе ўніфікаваць статыстычную справаздачнасць на розных узроўнях.

Стандарт устанаўлівае адзіныя тэрміны, азначэнні і адзінкі ўліку, вызначае абавязковы мінімум статыстычных даных для бібліятэк усіх ведамстваў.

2 Нарматыўныя спасылкі

У дадзеным стандарце выкарыстаны спасылкі на наступныя нарматыўныя дакументы:

СТБ 7.60-93 Сістэма стандартаў па інфармацыі, бібліятэчнай і выдавецкай справе. Выданні. Асноўныя віды. Тэрміны і азначэнні

ГОСТ 7.69-95 (ИСО 5127-11-83) Сістэма стандартаў па інфармацыі, бібліятэчнай і выдавецкай справе. Аудыёвізуальныя дакументы. Асноўныя тэрміны і азначэнні

3 Азначэнні

У гэтым стандарце прымяняюць наступныя тэрміны з адпаведнымі азначэннямі:

Абанент – фізічная або юрыдычная асоба, якая звяртаецца да паслуг міжбібліятэчнага абанемента (МБА) і зарэгістравана ў бібліятэцы згодна існуючай у ёй тэхналогіі.

Абласная галіновая бібліятэка – спецыяльная бібліятэка, якая задавальняе спецыфічныя інфармацыйныя патрэбнасці спецыялістаў вобласці на базе галіновага фонду дакументаў, якія адпавядаюць рэальным і патэнцыяльным запытам карыстальнікаў.

Абласная універсальная навуковая бібліятэка – бібліятэка, якая задавальняе ўсебаковыя інфармацыйныя патрэбнасці насельніцтва вобласці на аснове універсальнага фонду, збірае найбольш поўную калекцыю кразнаўчых дакументаў, выконвае функцыі цэнтра МБА для бібліятэк свайго рэгіёна.

Адміністрацыйная адзінка – любая бібліятэка пад кіраўніцтвам дырэктара (загадчыка) або адзінай адміністрацыі.

Заўвага – Адміністрацыйная адзінка можа ўключаць у сябе адзін або некалькі пунктаў абслугоўвання.

Аўдыёвізуальны дакумент – па ГОСТ 7.69.

СТБ 7.20-2000

Бібліятэка – установа, якая мае арганізаваны фонд дакументаў, забяспечвае яго, захоўвае і прадастаўляе магчымасць выкарыстання (доступу да іх) у мэтах забеспячэння інфармацыйных, даследчых, адукацыйных запытаў сваіх карыстальнікаў, а таксама запытаў, звязаных з правядзеннем вольнага часу.

Бібліятэка вышэйшай навучальнай установы; ВНУ – спецыяльная бібліятэка, якая задавальняе інфармацыйныя патрэбнасці студэнтаў і выкладчыкаў, звязаныя з навучальным працэсам і навукова-даследчай дзейнасцю.

Бібліятэка інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадрў – спецыяльная бібліятэка, якая задавальняе спецыфічныя інфармацыйныя патрэбнасці слухачоў і выкладчыкаў інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадрў.

Бібліятэка навучальнай установы – спецыяльная бібліятэка, якая задавальняе інфармацыйныя патрэбнасці карыстальнікаў, звязаныя з педагагічнай і вучэбнай дзейнасцю, на базе фонду, які адпавядае спецыялізацыі навучальнай установы.

Бібліятэка органа кіравання – бібліятэка, якая задавальняе спецыфічныя інфармацыйныя патрэбнасці карыстальнікаў, звязаныя з дзейнасцю органаў заканадаўчай, прадстаўнічай, выканаўчай і судовай улады розных узроўняў на базе універсальнага або галіновага фонду.

Бібліятэка пазашкольнай навучальнай установы – спецыяльная бібліятэка навучальнай установы, якая задавальняе спецыфічныя інфармацыйныя патрэбнасці навучэнцаў і выкладчыкаў пазашкольных навучальных устаноў.

Бібліятэка прафесійна-тэхнічнай навучальнай установы – спецыяльная бібліятэка, якая задавальняе інфармацыйныя патрэбнасці навучэнцаў і выкладчыкаў прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў, звязаныя з навучальным працэсам.

Бібліятэка сярэдняй спецыяльнай навучальнай установы – спецыяльная бібліятэка, якая задавальняе інфармацыйныя патрэбнасці навучэнцаў і выкладчыкаў сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, звязаныя з навучальным працэсам.

Бібліятэка школы – спецыяльная бібліятэка, якая забяспечвае навучальны працэс адпаведнымі дакументамі, задавальняе інфармацыйныя патрэбнасці навучэнцаў і выкладчыкаў агульнаадукацыйных школ, звязаныя з навучальным працэсам.

Бібліятэка-філіял – бібліятэка, якая з'яўляецца структурным падраздзяленнем цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы.

Бібліятэчны спецыяліст – асоба, якая працуе ў бібліятэцы, выконвае пэўныя бібліятэчныя працэсы і мае адпаведную адукацыю.

Бібліятэчны фонд – упарадкаваная сукупнасць дакументаў, якія адпавядаюць задачам і профілю бібліятэкі і прызначаны для выкарыстання і захоўвання.

Брашура – па СТБ 7.60.

Выдача – колькасць дакументаў, выдадзеных карыстальнікам па іх запытах для карыстання як унутры бібліятэкі, так і за яе межамі.

Выключэнне з фонду – спісанне пэўнай колькасці дакументаў з балансу бібліятэкі за справаздачны перыяд.

Выяўленчы дакумент – дакумент, большасць аб'ёму якога займае відарыс з кароткім тэкстам або без яго.

Газета – па СТБ 7.60.

Дакумент – матэрыяльны аб'ект з зафіксаванай на ім інфармацыяй у выглядзе тэксту, гукапісу, відарыса, у тым ліку ў машыначытаемай форме, які прызначаны для захоўвання і грамадскага выкарыстання.

Заказ па МБА – запыт абанента на адзін экзэмпляр дакумента, зарэгістраваны згодна існуючай у бібліятэцы тэхналогіі.

Індывідуальны карыстальнік – фізічная асоба, якая зарэгістравана ў бібліятэцы згодна існуючай тэхналогіі (у рэгістрацыйнай картатэцы, фармуляры карыстальніка або электроннай базе даных карыстальнікаў).

Калектыўны карыстальнік – юрыдычная асоба, якая карыстаецца паслугамі бібліятэкі на аснове афіцыйнага запісу (зарэгістравана згодна існуючай ў бібліятэцы тэхналогіі).

Комплект – сукупнасць нумароў (выпускаў) перыядычных выданняў за акрэслены перыяд.

Капітальныя затраты – фінансавыя расходы на будаўніцтва, капітальны рамонт, на набыццё абсталявання, тэхнічных сродкаў і іншай маёмасці.

Картаграфічны дакумент – дакумент, большую частку аб'ёму якога займаюць картаграфічныя відарысы (карты, картасхемы, планы, атласы).

Карыстальнік бібліятэкі – фізічная або юрыдычная асоба, якая звяртаецца да паслуг бібліятэкі.

Кніга – па СТБ 7.60.

Метраполка – міжнародная адзінка для супаставімага вымярэння велічыні фонду, за якую прыняты адзін метр стэлажнай паліцы, занятай кнігамі і брашурамі.

Мікраформа (мікракарта, мікрафільм, мікрафіша, ультрамікракарта) – фотадакумент, для выкарыстання якога патрабуецца адпаведнае павелічэнне пры дапамозе мікраграфічнай тэхнікі.

Наведванне – прыход карыстальніка ў бібліятэку, зарэгістраваны ў кантрольным лістку (талоне), фармуляры чытача або іншай дакументацыі, якая прынята ў бібліятэцы, а таксама сродкамі аўтаматызацыі.

Навукова-тэхнічная бібліятэка – спецыяльная бібліятэка, якая задавальняе інфармацыйныя патрэбнасці карыстальнікаў, звязаныя з навукова-тэхнічнай дзейнасцю на базе галіновага або спецыялізаванага фонду.

Навукова-тэхнічная бібліятэка галіновага навукова-даследчага інстытута і праектнай установы – спецыяльная бібліятэка, якая задавальняе інфармацыйныя патрэбнасці супрацоўнікаў НДІ і праектнай установы, звязаныя з іх навукова-практычнай дзейнасцю на базе спецыялізаванага фонду.

Навукова-тэхнічная бібліятэка прадпрыемства (арганізацыі) – спецыяльная бібліятэка, якая задавальняе інфармацыйныя патрэбнасці карыстальнікаў, звязаныя з дзейнасцю прадпрыемства (арганізацыі), на базе спецыялізаванага фонду.

Назва – кожнае новае або паўторнае выданне, дакумент, які адрозніваецца ад астатніх загалоўкам, выхаднымі данымі або іншымі элементамі афармлення.

Нарматыўны вытворча-практычны дакумент – дакумент, які змяшчае нормы, правілы і патрабаванні ў розных сферах вытворчай дзейнасці.

Нацыянальная бібліятэка – буйнейшая бібліятэка дзяржавы, якая ажыццяўляе навукова-даследчую дзейнасць у галіне бібліятэчнай справы, задавальняе інфармацыйныя патрэбнасці ўсяго грамадства, фарміруе на аснове абавязковага экзэмпляра найбольш поўны збор нацыянальнага дакумента і беларусікі, а таксама навуковых і грамадска значных замежных дакументаў, якія ўяўляюць каштоўнасць для інфармацыйнага патэнцыялу нацыі; забяспечвае пастаяннае захоўванне і свабодны доступ як да сваіх фондаў, так і да сусветных інфармацыйных рэсурсаў.

Неапублікаваны дакумент – дакумент, які не тыражыруецца з дапамогай тыпаграфскіх і іншых спосабаў і захоўваецца ў рукапісным (рукапісныя кнігі), машынапісным выглядзе або на мікраформе.

Нотны дакумент – дакумент, большую частку якога займае нотны запіс музычных твораў з тэкстам ці без яго.

Папаўненне фонду – паступленне ў фонд пэўнай колькасці дакументаў за справаздачны перыяд.

Пастаянныя (бягучыя) расходы – фінансавыя расходы на ўтрыманне персанала, камплектаванне і іншае (пераплёт, арэнду, паслугі).

Патэнтны дакумент – дакумент, які змяшчае звесткі аб навукова-тэхнічных і праектна-канструктарскіх распрацоўках, заяўленых або прызнаных вынаходніцтвам, карыснымі мадэлямі, прамысловымі ўзорамі, а таксама звесткі аб ахове праў вынаходнікаў, патэнтаўладальнікаў, уладальнікаў пасведчанняў на аб'екты прамысловай уласнасці (на вынаходніцтвы, карысныя мадэлі, прамысловыя ўзоры, таварныя знакі, праграмы для ЭВМ, базы даных).

Персанал бібліятэкі – асобы, якія працуюць у бібліятэцы ў адпаведнасці са штатным раскладам.

Прамысловы каталог – дакумент, які змяшчае характарыстыку прамысловай прадукцыі, звесткі аб яе распрацоўшчыках і вытворцах: каталогі, праграмы вытворчасці, наменклатурныя пералікі, фірменныя даведнікі.

Публічная бібліятэка – агульнадаступная бібліятэка, якая ажыццяўляе абслугоўванне ўсіх слаёў насельніцтва свайго рэгіёна і задавальняе іх агульнаадукацыйныя, прафесійныя і культурныя патрэбнасці на аснове універсальных фондаў.

Публічная бібліятэка мясцовых органаў улады – бібліятэка, асноўнай крыніцай фінансавання якой з'яўляецца мясцовы бюджэт.

Публічная бібліятэка прадпрыемства (арганізацыі) – бібліятэка, асноўнай крыніцай фінансавання якой з'яўляецца бюджэт прадпрыемства (арганізацыі).

Пункт абслугоўвання – любая бібліятэка або частка адміністрацыйнай адзінкі, якая здзяйсняе абслугоўванне карыстальнікаў у асобных памяшканнях.

Рэспубліканская галіновая навуковая бібліятэка – бібліятэка, якая задавальняе інфармацыйныя патрэбнасці карыстальнікаў, звязаныя з пэўным відам дзейнасці на аснове найбольш поўнай калекцыі нацыянальных дакументаў па вызначанай галіне ведаў, а таксама замежных дакументаў, адпавядаючых спецыялізацыі бібліятэкі і запытам рэальных і патэнцыяльных карыстальнікаў.

Спецыялізаваная публічная бібліятэка – бібліятэка, прызначэнне якой накіравана на абслугоўванне асобнай групы або катэгорыі насельніцтва.

Спецыяльная бібліятэка – бібліятэка, фарміраванне фонду якой зарыентавана на асобную галіну (некалькі галін) ведаў або канкрэтную дысцыпліну.

Фізічная адзінка – фізічна звязаная дакументная адзінка, якая свабодна выбіраецца з іншых дакументных адзінак.

Цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма; ЦБС – бібліятэчнае аб'яднанне, якое функцыянуе на аснове адзінага ўпраўлення, агульных фінансавых, матэрыяльна-тэхнічных, кадравых, інфармацыйных рэсурсаў і тэхналагічнага адзінства.

Цэнтральная бібліятэка; ЦБ – бібліятэка, якая з'яўляецца галоўным арганізацыйным цэнтрам цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы.

Часопіс – па СТБ 7.60.

Экземпляр – кожная асобная адзінка дакумента, якая ўключаецца ў фонд або выбывае з яго.

Электронны дакумент – дакумент, на якім змешчана інфармацыя, прызначаная для ўспрымання з дапамогай адпаведных тэхнічных і праграмных сродкаў.

Заўвага – Электронны дакумент можа ўяўляць сабой сукупнасць даных, якія змешчаны ў памяці ЭВМ або запісаны сродкамі электроннай вылічальнай тэхнікі на машыначытаемы носьбіт (магнітны дыск, дыскету, CD-ROM і г.д.) і аформлены ва ўстаноўленым парадку. Кнігі, часопісы і базы даных на CD-ROM адносяцца да электронных дакументаў.

4 Улік бібліятэк

Адзінкамі ўліку бібліятэк з'яўляюцца адміністрацыйная адзінка і пункт абслугоўвання.

5 Улік бібліятэчнага фонду

5.1 Асноўнымі адзінкамі ўліку бібліятэчнага фонду з'яўляюцца экзemplяр, камплект; дадатковымі – фізічная адзінка, метраполка.

5.2 Асноўнымі адзінкамі ўліку новых паступленняў з'яўляюцца назва, экзemplяр, камплект.

5.3 Кніга, брашура. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца экзemplяр, назва і метраполка.

5.4 Часопіс. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца экзemplяр і назва.

5.5 Газета. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца камплект і назва.

5.6 Выяўленчы дакумент. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца экзemplяр і назва.

5.7 Нарматыўны вытворча-практычны дакумент. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца экзemplяр, назва, фізічная адзінка.

5.8 Прамысловы каталог. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца экзemplяр і назва.

5.9 Карта. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца экзemplяр і назва.

5.10 Мікраформа. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца экзemplяр і назва.

5.11 Аўдыёвізуальны дакумент. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца экзemplяр і назва.

5.12 Электронны дакумент. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца экзэмпляр, назва, фізічная адзінка.

5.13 Неапублікаваны дакумент. Адзінкамі ўліку з'яўляюцца экзэмпляр і назва.

6 Улік абслугоўвання карыстальнікаў

6.1 Адзінкай уліку карыстальнікаў з'яўляецца карыстальнік.

Улік карыстальнікаў ажыццяўляецца па колькасці карыстальнікаў, якія зарэгістраваны ў адзінай рэгістрацыйнай картатэцы або базе даных карыстальнікаў, і па колькасці карыстальнікаў, якія абслужаны ўсімі структурнымі падраздзяленнямі бібліятэкі.

6.2 Адзінкай уліку карыстальнікаў, якія звяртаюцца ў бібліятэку праз электронныя інфармацыйныя сеткі, з'яўляецца код карыстальніка (юрыдычнай асобы), зафіксаваны на серверы бібліятэкі.

Улік агульнай колькасці карыстальнікаў, якія звяртаюцца ў бібліятэку праз электронныя інфармацыйныя сеткі, ажыццяўляецца па колькасці неаднолькавых кодаў фізічных або юрыдычных асоб, зарэгістраваных на серверы бібліятэкі.

6.3 Адзінкай уліку наведванняў з'яўляецца наведванне.

Улік агульнай колькасці наведванняў ажыццяўляецца падсумаваннем наведванняў, якія ўлічаны кожным структурным падраздзяленнем бібліятэкі ў адпаведнасці з існуючай у бібліятэцы тэхналогіяй.

7 Улік абслугоўвання па МБА

7.1 Асноўнымі адзінкамі ўліку работы МБА з'яўляюцца абанент і заказ.

7.2 Улік агульнай колькасці карыстальнікаў МБА ажыццяўляецца падсумаваннем колькасці калектыўных і індывідуальных абанентаў.

7.3 Улік агульнай колькасці атрыманых (выкананых) заказаў па МБА ажыццяўляецца падсумаваннем заказаў, якія атрыманы (выкананы) службай МБА бібліятэкі.

8 Улік выдачы дакументаў з фонду бібліятэк

8.1 Асноўнай адзінкай уліку выдачы бібліятэчных дакументаў або іх копій з'яўляецца экзэмпляр, дадатковай – фізічная адзінка.

8.2 Улік агульнай выдачы дакументаў ажыццяўляецца па колькасці выданных экзэмпляраў, якія зарэгістраваны згодна прынятай у бібліятэцы тэхналогіі.

8.3 Улік выдачы дакументаў (часопісаў, газет, нот, карт, выяўленчых выданняў, патэнтаў, стандартаў), якія аб'яднаны падшыўкамі або захаваны ў папках, каробках, камплектах, ажыццяўляецца па колькасці экзэмпляраў або фізічных адзінак, запатрабаваных і атрыманых карыстальнікам у адпаведнасці з яго запытам.

8.4 Улік выдачы дакументаў, якія перадаваны з аднаго структурнага падраздзялення бібліятэкі ў другое (па ўнутрысістэмнаму кнігаабмену ў ЦБС), ажыццяўляецца толькі тым структурным падраздзяленнем, якое непасрэдна ажыццяўляе выдачу гэтых дакументаў карыстальніку або абаненту МБА.

8.5 Улік агульнай колькасці выданных дакументаў ажыццяўляецца падсумаваннем колькасці экзэмпляраў, якія ўлічаны кожным структурным падраздзяленнем бібліятэкі адпаведна прынятай у бібліятэцы тэхналогіі.

9 Улік персаналу

Улік персаналу ажыццяўляецца па колькасці супрацоўнікаў у пераліку на поўны працоўны дзень.

10 Улік фінансавых расходаў

Улік фінансавых расходаў ажыццяўляецца ў адпаведнасці з існуючым заканадаўствам.

11 Статыстычная справаздача

11.1 Статыстычная справаздача павінна складацца бібліятэкамі і іх аддзеламі праз рэгулярныя інтэрвалы і ва ўстаноўленыя тэрміны.

Статыстычныя даныя, якія накіроўваюцца бібліятэкамі ў органы статыстыкі, збіраюцца па выніках кожнага каляндарнага года і павінны адлюстроўваць даныя па стану на 1 студзеня наступнага года.

11.2 Тэрмін прадстаўлення статыстычных даных устанаўлівае Міністэрства статыстыкі і аналізу Рэспублікі Беларусь сумесна з адпаведнымі міністэрствамі і ведамствамі.

11.3 Справаздачу ажыццяўляюць усе бібліятэкі, незалежна ад тыпу, да якога яны адносяцца.

11.4 Статыстычныя даныя прадстаўляюцца па зацверджанай Міністэрствам статыстыкі і аналізу Рэспублікі Беларусь форме справаздачнасці, якая запаўняецца адказнай за дакладнасць інфармацыі асобай.